

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾

z dnia 23 sierpnia 2012 r.

w sprawie domów pomocy społecznej

Na podstawie art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. **[Sposób funkcjonowania określonych typów domów pomocy społecznej]** Rozporządzenie określa:

- 1) sposób funkcjonowania określonych typów domów pomocy społecznej, zwanych dalej „domami”, i obowiązujący standard podstawowych usług świadczonych przez domy;
- 2) wzór wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie domu;
- 3) tryb kierowania i przyjmowania osób ubiegających się o przyjęcie do domu.

§ 2. **[Zadania zespołów terapeutyczno-opiekuńczych]** 1. Dom funkcjonuje w sposób zapewniający właściwy zakres usług, zgodny ze standardami określonymi dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby mieszkańca domu.

2. W celu określenia indywidualnych potrzeb mieszkańca domu oraz zakresu usług, o których mowa w ust. 1, dom powołuje zespoły terapeutyczno-opiekuńcze składające się w szczególności z pracowników domu, którzy bezpośrednio zajmują się wspieraniem mieszkańców.

3. Do podstawowych zadań zespołów terapeutyczno-opiekuńczych należy opracowywanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańców oraz wspólna realizacja tych planów z mieszkańcami.

4. Indywidualny plan wsparcia powinien być przygotowany w terminie 6 miesięcy od dnia przyjęcia mieszkańca do domu.

§ 3. **[Opracowanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańca domu]** 1. Dom funkcjonuje w oparciu o indywidualne plany wsparcia mieszkańca domu, opracowywane z jego udziałem, jeżeli udział ten jest możliwy ze względu na stan zdrowia i gotowość uczestnictwa w nim mieszkańca.

2. Działania wynikające z indywidualnego planu wsparcia mieszkańca domu koordynuje pracownik domu, zwany dalej „pracownikiem pierwszego kontaktu”, wskazany przez mieszkańca domu, jeżeli wybór ten jest możliwy ze względu na jego stan zdrowia i organizację pracy domu.

3. Pracownicy pierwszego kontaktu działają w ramach zespołów terapeutyczno-opiekuńczych.

§ 4. **[Regulamin organizacyjny]** 1. Strukturę organizacyjną i szczegółowy zakres zadań poszczególnych typów domów określa opracowany przez dyrektora domu regulamin organizacyjny, przyjęty przez zarząd jednostki samorządu terytorialnego, a w przypadku domu gminnego – przez wójta, burmistrza lub prezydenta.

2. W przypadku gdy prowadzącym dom jest podmiot niepubliczny, regulamin organizacyjny ustala ten podmiot.

§ 5. **[Usługi świadczone przez dom]** 1. Dom, niezależnie od typu, świadczy usługi:

- 1) w zakresie potrzeb bytowych, zapewniając:
 - a) miejsce zamieszkania,

b) wyżywienie,

c) odzież i obuwie,

d) utrzymanie czystości;

2) opiekuńcze, polegające na:

a) udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,

b) pielęgnacji,

c) niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych;

3) wspomagające, polegające na:

a) umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej,

b) podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców domu,

c) umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych,

d) zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców domu,

e) stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną,

f) działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca domu, w miarę jego możliwości,

g) pomocy usamodzielniającemu się mieszkańcowi domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, jeżeli mieszkaniec spełnia warunki do takiego usamodzielnienia,

h) zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych,

i) finansowaniu mieszkańcowi domu nieposiadającemu własnego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku, w kwocie nieprzekraczającej 30% zasiłku stałego, o którym mowa w art. 37 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. [o pomocy społecznej](#), zwanej dalej „ustawą”,

j) zapewnieniu przestrzegania praw mieszkańców domu oraz zapewnieniu mieszkańcom dostępności do informacji o tych prawach,

k) sprawnym wnoszeniu i załatwianiu skarg i wniosków mieszkańców domu.

2. Dom dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, poza usługami, o których mowa w ust. 1, w zakresie potrzeb edukacyjnych zapewnia:

1) pobieranie nauki;

2) uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych;

3) naukę i wychowanie przez doświadczenia życiowe.

3. W domu dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie dopuszcza się pobyt osób, które ukończyły 30 rok życia, jeżeli mają małą zdolność adaptacji do nowego otoczenia i przebywają w tym domu ponad pięć lat.

4. Dyrektor domu, w porozumieniu z osobą zainteresowaną, jej rodziną albo przedstawicielem ustawowym, po zasięgnięciu opinii psychologa, wnioskuje o pozostawienie osoby, o której mowa w ust. 3, w domu dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.

§ 6. **[Warunki efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających]** 1. Dom uznaje się za spełniający warunki, jeżeli:

1) w zakresie usług bytowych:

- a) budynek i jego otoczenie nie mają barier architektonicznych,
- b) budynek wielokondygnacyjny ma zainstalowaną windę dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych; w przypadku domów, o których mowa w art. 56 pkt 3–5 ustawy, zalecana jest winda dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- c) budynek jest wyposażony w system przyzywowo-alarmowy i system alarmu przeciwpożarowego,
- d) liczba miejsc w nowo powstającym domu jest nie większa niż 100;

2) znajdują się w nim następujące pomieszczenia:

- a) pokoje mieszkalne jednoosobowe i wieloosobowe,
- b) pokoje dziennego pobytu,
- c) jadalnia,
- d) gabinet medycznej pomocy doraźnej,
- e) pomieszczenia do terapii i rehabilitacji,
- f) kuchenka pomocnicza,
- g) pomieszczenie pomocnicze do prania i suszenia,
- h) palarnia, jeżeli wśród mieszkańców domu są osoby palące,
- i) pokój gościnny,
- j) miejsce kultu religijnego zgodne z wyznaniem mieszkańca domu, jeżeli nie ma on możliwości uczestniczenia w nabożeństwach poza domem,
- k) inne pomieszczenia techniczne służące zaspokajaniu potrzeb sanitarnych mieszkańców domu;

3) pokój mieszkalny:

- a) jednoosobowy ma powierzchnię nie mniejszą niż 9 m²,
- b) wieloosobowy ma powierzchnię nie mniejszą niż 6 m² na osobę i:
 - w przypadku osób poruszających się samodzielnie – jest przeznaczony dla nie więcej niż trzech osób,
 - w przypadku osób leżących – jest przeznaczony dla nie więcej niż czterech osób,
- c) jest wyposażony w łóżko lub tapczan, szafę, stół, krzesła, szafkę nocną dla każdego mieszkańca domu oraz odpowiednią do liczby osób mieszkających w pokoju liczbę wyprowadzeń elektrycznych; w domach, o których mowa w art. 56 pkt 5 ustawy, wyprowadzenia elektryczne są zabezpieczone przed dostępem dzieci
 - przy czym pokój uznaje się za spełniający wymagane normy, o których mowa w lit. a i b, jeżeli odstępstwo od tych norm poniżej wymaganej wartości nie jest większe niż 5%;

4) w zakresie warunków sanitarnych:

a) liczba łazienek zapewnia możliwość korzystania z każdej przez nie więcej niż pięć osób, a w przypadku toalet przez nie więcej niż cztery osoby; jeżeli liczba osób leżących przekracza 50% ogólnej liczby mieszkańców domu, dopuszcza się zmniejszenie liczby tych pomieszczeń o 25%,

b) łazienki i toalety są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych,

c) w nowo powstającym domu na pokój przypadają jedna toaleta oraz łazienka, w której wyposażeniu znajduje się wanna lub prysznic;

5) pomieszczenia mieszkalne domu są czyste, sprzątane w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz dziennie, estetyczne i wolne od nieprzyjemnych zapachów;

6) w zakresie żywienia i organizacji posiłków:

a) mieszkańcom domu zapewnia się co najmniej 3 posiłki dziennie, a w przypadku domów, o których mowa w art. 56 pkt 5 ustawy, co najmniej 4 posiłki dziennie,

b) zapewnia się wybór zestawu posiłków lub możliwość otrzymania posiłku dodatkowego oraz posiłku dietetycznego, zgodnie ze wskazaniem lekarza,

c) dla każdego z posiłków czas wydawania wynosi 2 godziny, z tym że ostatni posiłek jest podawany nie wcześniej niż o godz. 18⁰⁰,

d) podstawowe produkty żywnościowe oraz napoje są dostępne przez całą dobę,

e) mieszkaniec może spożywać posiłki w pokoju mieszkalnym,

f) w razie potrzeby mieszkaniec jest karmiony;

7) mieszkańcom domu nieposiadającym własnej odzieży i obuwia oraz możliwości ich zakupienia z własnych środków zapewnia się odzież i obuwie odpowiedniego rozmiaru, dostosowane do ich potrzeb i pory roku, utrzymane w czystości i wymieniane w razie potrzeby, w tym:

a) odzież całodzienną – co najmniej dwa zestawy,

b) odzież zewnętrzną: płaszcz lub kurtkę – co najmniej jeden zestaw,

c) bieliznę dzienną – co najmniej 4 komplety,

d) bieliznę nocną – co najmniej 2 komplety,

e) co najmniej jedną parę obuwia oraz pantofle domowe

– przy czym w przypadku mieszkańców leżących zaopatrywanie w odzież i obuwie dostosowuje się do potrzeb wynikających z ich stanu zdrowia;

8) mieszkańcom domu zapewnia się pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, a w przypadku gdy sami nie są w stanie zapewnić sobie środków czystości i środków higienicznych, zapewnia się im w szczególności:

a) w miarę potrzeby: mydło, pastę i szczoteczkę do mycia zębów oraz środki piorące, szampon do mycia włosów, a dla mężczyzn i starszych chłopców – przybory do golenia,

b) co najmniej dwie sztuki ręczników, zmienianych w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz na tydzień,

c) pościel, zmienianą w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie;

9) dzieci mają zapewnione zabawki odpowiednie do ich wieku i sprawności;

10) w zakresie usług opiekuńczych i wspomagających zapewnia się mieszkańcom domu:

- a) świadczenie pracy socjalnej,
- b) organizację terapii zajęciowej w pracowniach terapii, a w przypadku osób przebywających w domach, o których mowa w art. 56 pkt 3 i 4 ustawy, również w warsztatach terapii zajęciowej,
- c) możliwość korzystania z biblioteki lub punktu bibliotecznego oraz codziennej prasy, a także możliwość zapoznania się z przepisami prawnymi dotyczącymi domów,
- d) organizację świąt i uroczystości okazjonalnych oraz umożliwia się udział w imprezach kulturalnych i turystycznych,
- e) możliwość kontaktu z kapłanem i udział w praktykach religijnych, zgodnie z wyznaniem mieszkańca domu,
- f) regularny kontakt z dyrektorem domu w określonych dniach tygodnia i godzinach, podanych do wiadomości w dostępnym miejscu,
- g) sprawienie pogrzebu, zgodnie z wyznaniem zmarłego mieszkańca domu.

2. Warunkiem efektywnej realizacji usług opiekuńczych i wspomagających jest:

- 1) zatrudnianie w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż dwóch pracowników socjalnych na stu mieszkańców domu;
- 2) zapewnianie mieszkańcom domu kontaktu z psychologiem, a w przypadku mieszkańców domu przebywających w domach, o których mowa w art. 56 pkt 3 ustawy, również z psychiatrą;
- 3) posiadanie wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w odpowiednim typie domu dla:
 - a) osób w podeszłym wieku – nie mniej niż 0,4 na jednego mieszkańca domu,
 - b) osób przewlekle somatycznie chorych – nie mniej niż 0,6 na jednego mieszkańca domu,
 - c) osób przewlekle psychicznie chorych – nie mniej niż 0,5 na jednego mieszkańca domu,
 - d) osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – nie mniej niż 0,5 na jednego mieszkańca domu,
 - e) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – nie mniej niż 0,6 na jednego mieszkańca domu,
 - f) osób niepełnosprawnych fizycznie – nie mniej niż 0,5 na jednego mieszkańca domu

– przy czym przy ustalaniu wskaźników zatrudnienia uwzględnia się również wolontariuszy, stażystów, praktykantów oraz osoby odbywające służbę zastępczą w domu, jeżeli pracują bezpośrednio z mieszkańcami domu; przy wyliczaniu wskaźnika udział tych osób nie może przekroczyć 30% ogólnej liczby osób zatrudnionych w zespole terapeutyczno-opiekuńczym;

4) uczestniczenie pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego co najmniej raz na dwa lata w organizowanych przez dyrektora domu szkoleniach na temat praw mieszkańca domu oraz kierunków prowadzonej terapii, a także metod pracy z mieszkańcami.

§ 7. **[Wniosek o wydanie zezwolenia na prowadzenie domu]** Podmiot występujący o zezwolenie na prowadzenie domu składa wniosek o wydanie zezwolenia na prowadzenie domu pomocy społecznej, którego wzór określa załącznik do rozporządzenia.

§ 8. **[Dokumenty stanowiące podstawę skierowania do domu]** 1. Do domu kieruje się na podstawie:

1) pisemnego wniosku osoby ubiegającej się o skierowanie do domu, zwanej dalej „osobą ubiegającą się”, złożonego do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na jej miejsce zamieszkania lub pobytu w dniu jej kierowania; za zgodą osoby ubiegającej się lub jej przedstawiciela ustawowego wniosek może zgłosić inna osoba fizyczna lub prawna, a także powiatowe centrum pomocy rodzinie lub ośrodek pomocy społecznej;

2) rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegającej się w dniu jej kierowania, zawierającego w szczególności pisemne stwierdzenie braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przez rodzinę i gminę.

2. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, dołącza się:

1) decyzję o przyznaniu osobie ubiegającej się zasiłku stałego oraz jej pisemną zgodę na ponoszenie opłaty za pobyt w domu;

2) decyzję organu emerytalno-rentowego ustalającego wysokość emerytury lub renty oraz pisemną zgodę na ponoszenie opłaty i na jej potrącanie przez właściwy organ emerytalno-rentowy ze świadczenia emerytalnego lub rentowego, zgodnie z odrębnymi przepisami;

3) oświadczenia o wysokości dochodu osoby ubiegającej się, małżonka, zstępnych przed wstępnymi zobowiązanymi do ponoszenia opłaty, oświadczenie o wysokości dochodu osoby małoletniej, w przypadku gdy opłatę będzie ponosić przedstawiciel ustawowy;

4) zaświadczenie, o którym mowa w art. 22 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego ([Dz. U. z 2012 r. poz. 400](#));

5) pisemną zgodę osoby ubiegającej się lub przedstawiciela ustawowego na potrącanie z zasiłku stałego opłaty za pobyt w domu – w przypadku wyrażenia takiej zgody;

6) pisemną zgodę ośrodka pomocy społecznej na potrącanie z zasiłku stałego osoby ubiegającej się opłaty za pobyt w domu – w przypadku skierowania do domu ponadgminnego.

3. W przypadku gdy do domu kieruje się osobę na podstawie orzeczenia sądu, wydanie decyzji o skierowaniu do domu nie wymaga przedłożenia dokumentów, o których mowa w ust. 1 i 2. Dokumenty te powinny zostać skompletowane w terminie nieprzekraczającym trzech miesięcy od dnia wydania decyzji o skierowaniu do domu.

4. Dokumenty określone w ust. 1 i 2 kompletuje ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w ust. 1 pkt 1. Ośrodek ten wydaje decyzję o skierowaniu do domu, a w przypadku gdy osobę ubiegającą się kieruje się do domu o zasięgu ponadgminnym, dokumenty te ośrodek przekazuje do właściwego ze względu na siedzibę domu powiatowego centrum pomocy rodzinie.

§ 9.[Skierowanie i umieszczenie osoby w domu poza kolejnością] W nagłych wypadkach, wynikających ze zdarzeń losowych, skierowanie i umieszczenie osoby w domu może nastąpić poza kolejnością oraz bez przedłożenia dokumentów, o których mowa w § 8 ust. 1 i 2. Dokumenty te powinny zostać skompletowane przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w § 8 ust. 1 pkt 1, w terminie trzech miesięcy od dnia przyjęcia tej osoby do domu.

§ 10.[Wymiar czasowy przebywania w domu] Osoba ubiegająca się jest kierowana do domu na czas nieokreślony, chyba że wystąpi ona lub jej przedstawiciel ustawowy z wnioskiem o skierowanie do domu na czas określony.

§ 11.**[Ustalenie aktualnej sytuacji osoby przed przyjęciem do domu]** Przed przyjęciem osoby do domu pracownik socjalny tego domu ustala jej aktualną sytuację w miejscu zamieszkania lub pobytu, która stanowi podstawę indywidualnego planu wsparcia po przyjęciu tej osoby do domu.

§ 12.**[Zawiadomienie o terminie przyjęcia]** 1. Dyrektor domu zawiadamia pisemnie osobę ubiegającą się lub jej przedstawiciela ustawowego o terminie przyjęcia do domu.

2. Osobę, która przybyła do domu, przyjmuje dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.

3. Dyrektor lub osoba przez niego wyznaczona przeprowadza rozmowę z osobą przyjmowaną oraz z jej przedstawicielem ustawowym, podczas której ustala jej aktualną sytuację, odnotowuje zmiany zaistniałe w jej sytuacji od momentu złożenia wniosku oraz ustala wstępne warunki pobytu, a także informuje o zakresie świadczonych usług.

§ 13.**[Zawiadomienie o przyjęciu do domu]** O przyjęciu do domu osoby skierowanej dyrektor domu zawiadamia niezwłocznie organ lub podmiot prowadzący dom.

§ 14.**[Wejście w życie]** Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.³⁾

Minister Pracy i Polityki Społecznej: *W. Kosiniak-Kamysz*

¹⁾ Minister Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej – zabezpieczenie społeczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 248, poz. 1485).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706 i Nr 221, poz. 1738, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 229, Nr 81, poz. 527, Nr 125, poz. 842 i Nr 217, poz. 1427, z 2011 r. Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz. 622 i Nr 149, poz. 887 oraz z 2012 r. poz. 579.

³⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. Nr 217, poz. 1837), które utraciło moc z dniem 2 lipca 2012 r. na podstawie art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (Dz. U. Nr 106, poz. 622, Nr 131, poz. 764, Nr 133, poz. 767 i Nr 187, poz. 1110).

Załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej
z dnia 23 sierpnia 2012 r. (poz. 964)

WZÓR – WNIOSEK O WYDANIE ZEZWOLENIA NA PROWADZENIE DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ

